

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ»

Галузь знань		05 «Соціальні та поведінкові науки»	Освітній рівень		Перший (бакалаврський)			
Спеціальність		051 «Економіка»	Семестр		4			
Освітньо-професійна програма		«Економіка та бізнес-аналітика»	Тип дисципліни		обов'язкова			
Факультет		Економіки і менеджменту	Кафедра		Економіка підприємства			
Обсяг:	Кредитів ECTS	150	За видами занять:					
	Годин		Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Лабораторних занять	Самостійна підготовка	Вид контролю
	5		36	-	18	-	96	Екзамен
ВИКЛАДАЧ								
Гітіс Тетяна Павлівна, tatyana.gitis@gmail.com								
		<p>Кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства ДДМА. Досвід роботи – 20 років. Автор понад 50 наукових та навчально-методичних праць, в тому числі посібників з ISBN, монографії. Провідний лектор з дисциплін: «Економіка праці та соціально-трудова відносинами», «Технології управління персоналом», «Мотивація персоналу та тактика особистої поведінки», «Організація виробництва та нормування», «Антикризове управління підприємством», «Соціальна відповідальність підприємства», «Економіка соціального забезпечення», «Управління соціально-трудова відносинами»</p>						
АНОТАЦІЯ КУРСУ								
Взаємозв'язок у структурно-логічній схемі								
Освітні компоненти, які передують вивченню			1. Теоретичні моделі соціально-економічних процесів. 2. Мікро– та макроекономіка 3. Економіка підприємства.					
Освітні компоненти для яких є базовою			1. Економічний аналіз. 2. Потенціал і розвиток підприємства. 3. Самоменеджмент.					

Компетентності відповідно до освітньо-професійної програми**Інтегральна компетентність (ІК)**

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Soft- skills / Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Hard-skills / Спеціальні (фахові) компетенції

СК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами
СК 8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.
СК 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

Результати навчання відповідно до освітньо-професійної (програмні результати навчання – ПРН)

ПРН 6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.
ПРН 11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.
ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Анотація	<p>Особливого значення в наш час набуває вивчення економіки праці та соціально-трудових відносин, у зв'язку з докорінними змінами в системі суспільних відносин, зачіпаючи тим самим інтереси мільйонів людей і викликаючи закономірне протистояння суб'єктів цих відносин (передусім роботодавців та найманих працівників). Без комплексного теоретичного підходу до праці як до соціально-економічного явища й предмета наукового дослідження на новій концептуальній основі, що враховує соціальну орієнтацію економіки, практично неможливо забезпечити ні економічну ефективність, ні соціальний розвиток. Дисципліна «Економіка праці та соціально-трудові відносинами» присвячена питанням визначення сутності процесів, що відбуваються в соціально-трудовій сфері країни, механізму регулювання соціально-трудових відносин, розбудови соціального партнерства та впровадження соціального діалогу.</p> <p>Предмет курсу - праця, закономірності та механізми формування і раціонального використання ресурсів праці; функціонування, розвиток і регулювання соціально-трудових відносин.</p> <p>Навчальна дисципліна «Економіка праці та соціально-трудові відносини» є однією із основних складових комплексної підготовки фахівців галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка».</p>
Мета	Формування системи теоретичних та прикладних знань про категорії, поняття механізми формування та раціонального використання ресурсів праці, закономірності функціонування, розвитку та регулювання соціально-трудових відносин
Формат	Лекції (очний, дистанційний формат), практичні заняття (очний, дистанційний формат), консультації (очний, дистанційний формат), підсумковий контроль –екзамен (очний, дистанційний формат).

Політика курсу	<p>Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Політика щодо дедлайнів та перескладання Освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій і практичних занять, а також самостійну роботу. Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою. Усі завдання, передбачені робочою програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач відсутній з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача. Здобувач, який спізнився, вважається таким, що пропустив заняття з неповажної причини з виставленням 0 балів за заняття, і при цьому має право бути присутнім на занятті. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач видаляється з заняття, за заняття отримує 0 балів. Політика академічної доброчесності Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане в ході виконання завдання. У разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів.</p>
-----------------------	--

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Лекція 1	Тема 1. Праця як основа розвитку суспільства і фактор виробництва. Сутність, мета, завдання і функції дисципліни. Поняття праці та особливості трудової діяльності людини.	Практичне заняття 1	<i>Заняття 1 (семинар).</i> Сутність праці та соціально-трудова відносин як предмета вивчення й наукового дослідження. Мета, завдання, об'єкт, предмет дисципліни "Економіка праці та соціально-трудова відносини"	Самостійна робота	1 Історія розвитку досліджень економічних аспектів науки про працю. 2 Еволюція процесу праці. 3 Сутність різних концепцій праці. 4 Праця в економіці різних типів. 5 Характер і зміст праці. 6 Прогнозування чисельності населення. 7 Вимірювання трудових ресурсів. 8 Баланс трудових ресурсів. 9 Вимірювання індексу розвитку людського потенціалу. 10 Значення підвищення продуктивності праці. 11 «Пастка» низької продуктивності. 12 Планування продуктивності праці. 13 Формування та розвиток соціально-трудова відносин у суспільстві. 14 Поняття соціального захисту. 15 Основні напрями соціального захисту в сфері праці. 16 Показники трудового конфлікту. 17 Позитивні та негативні наслідки трудового конфлікту. 18 Методи розв'язання трудових конфліктів. 19 Гнучкий ринок праці. 20 Незареєстрований ринок праці. 21 Основні характеристики новітніх тенденцій розвитку світового ринку праці. 22 Основні методи збору інформації в дослідженні ринку праці. 23 Статистичні показники безробіття та методи їх
Лекція 2	Тема 1. Праця як основа розвитку суспільства і фактор виробництва. Роль праці в розвитку людини і суспільства. Економічне значення праці.				
Лекція 3	Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства. Населення як суб'єкт економічних та інших суспільних процесів і явищ. Відтворення населення.	Практичне заняття 2	<i>Заняття 2 (практичне заняття).</i> Розрахунок показників природного руху населення. Розрахунок показників механічного руху населення. Розрахунок зміни чисельності населення країни за рівнем економічної активності протягом кількох років		
Лекція 4	Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства. Структура трудових ресурсів. Трудовий потенціал.				
Лекція 5	Тема 3. Продуктивність і ефективність праці. Продуктивність праці: сутність і значення. Показники і методи вимірювання продуктивності праці.	Практичне заняття 3	<i>Заняття 3 (практичне заняття).</i> Показники та методи вимірювання продуктивності праці		
Лекція 6	Тема 3. Продуктивність і ефективність праці. Фактори та резерви росту продуктивності праці. Управління продуктивністю праці на підприємстві.				
Лекція 7	Тема 4. Соціально-трудова відносини як система. Сутність та фактори формування соціально-трудова відносин. Якість трудового життя.	Практичне заняття 4	<i>Заняття 4 (ділова гра).</i> Визначення типів соціально-трудова відносин у конкретних умовах.		
Лекція 8	Тема 4. Соціально-трудова відносини як система. Формування системи соціально-трудова відносин в умовах ринку.				

Лекція 9	Тема 5. Соціальне партнерство	Практичне заняття 5	<i>Заняття 5 (ділова гра).</i> Порядок ведення переговорів та укладання угод на різних рівнях. Розв'язання трудових конфліктів	<p>розрахунку.</p> <p>24 Державне регулювання зайнятості в Україні</p> <p>25 Міжнародний досвід регулювання зайнятості</p> <p>26 Методи оцінювання соціально-економічної ефективності організації праці.</p> <p>27 Регламентація умов праці.</p> <p>28 Принципи і методи нормування праці.</p> <p>29 Класифікація показників і методика оцінювання рівня життя.</p> <p>30 Сутність і елементи тарифної системи.</p> <p>31 Переваги та недоліки відрядної та погодинної систем оплати праці.</p> <p>32 Розробка власних заводських тарифних сіток.</p> <p>33 Сучасні теорії мотивації.</p> <p>34 Загальні вимоги щодо організації преміювання персоналу.</p> <p>35 Методи нематеріальної мотивації трудової діяльності.</p> <p>36 Показники і критерії оцінювання соціально-трудова відносин на підприємстві.</p> <p>37 Планування соціального розвитку трудових колективів</p> <p>38 Значення, напрями й етапи аудиту в сфері праці</p>
Лекція 10	Тема 6. Ринок праці і його регулювання	Практичне заняття 6	<i>Заняття 6 (семинар).</i> Ефективність регулювання ринку праці в сучасних умовах господарювання. Сучасні тенденції у структурі зайнятості населення України.	
Лекція 11	Тема 7. Соціально-трудова відносина зайнятості	Практичне заняття 7	<i>Заняття 7 (практичне заняття).</i> Розрахунок зміни структури зайнятих в економіці порівняно з базовим періодом. Розрахунок рівня безробіття	
Лекція 12	Тема 8. Організація і нормування праці. Зміст і завдання організації праці. Поділ і кооперація праці. Трудовий (виробничий) процес. Умови і режими праці.	Практичне заняття 8	<i>Заняття 8. (практичне заняття).</i> Методика встановлення норм праці	
Лекція 13	Тема 8. Організація і нормування праці. Робочий час, його склад і структура. Методи вивчення змісту праці і затрат робочого часу. Нормування праці, види норм.			
Лекція 14	Тема 9. Політика доходів і оплати праці. Вартість робочої сили. Доходи та рівень населення.	Практичне заняття 9	<i>Заняття 9. (практичне заняття).</i> Розрахунок заробітної плати за різними системами оплати праці	
Лекція 15	Тема 9. Політика доходів і оплати праці. Сутність, функції, принципи та структура заробітної плати. Державне регулювання заробітної плати.			
Лекція 16	Тема 9. Політика доходів і оплати праці. Форми і системи оплати праці. Формування фонду заробітної плати на підприємстві.			
Лекція 17	Тема 10. Аналіз і планування праці. Показники чисельності персоналу. Трудові функції та структура персоналу.	Практичне заняття 10	<i>Заняття 10. (практичне заняття).</i> Методика планування праці. Планування росту продуктивності праці. Планування чисельності і структури кадрів. Планування фонду заробітної плати.	
Лекція 18	Тема 10. Аналіз і планування праці. Рух персоналу та його показники. Витрати на персонал та їх ефективність.			

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Лекційні і практичні заняття укомплектовано наступним обладнанням: мультимедійне обладнання для презентації, маркерна дошка і екран.
Система дистанційного навчання і контролю Moodle – <https://moodle-new.dgma.donetsk.ua/course/view.php?id=369>

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Ткачук В. А., Ланченко Є. О., Балан О. Д., Гаврилук І. П. Економіка праці й соціально-трудова відносини: навч. посібник. Київ: НУБіП України, 2022. 616 с. URL: http://base.dnsgb.com.ua/files/book/НП_ЕПйСТВ_2022_Ткачук,Ланченко,Балан,Гаврилук.pdf
2. Ільїч Л.М., Акіліна О.В. Економіка праці та соціально-трудова відносини: підручник. К.: Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2020. 952 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/33738/1/Akilina_L_Illich_EP_pidruch_FITU.pdf
3. Економіка праці та соціально-трудова відносини: практикум. Навч. посібник [М.В. Семикіна, М.В. Бугаєва, Л.Д. Запирченко та ін.] / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. Семикіної М.В. – Кропивницький: Видавець Лисенко В.Ф., 2020. 228 с. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/9e584c57-34c8-4c1a-b7b8-f312e516b142/content>
4. Азаренкова Г. М., Борисенко І. І., Головка О. Г. Економіка праці та соціально-трудова відносини: Навчальний посібник. Львів: Новий Світ – 2000, 2020. 343 с. URL: <https://ns2000.com.ua/wp-content/uploads/2019/11/Ekonomika-pratsi-ta-sotsialno-trudovi-vidnosyny-Azarenkova.pdf>
5. Посилкіна О.В., Братішко Ю.С., Кубасова Г.В. Економіка праці та соціально-трудова відносини: практикум для студентів економічних спеціальностей. Харків: НФаУ, 2018. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/1170962/mod_resource/content/1/Економіка%20праці%20i%20СТВ%20практикум%202018.pdf

6. Колот А. М., Герасименко О. О., Герасименко Г. В. Економіка праці та соціально-трудова відносини у схемах і таблицях : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2017. 376 с. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c2f2409c-ba5c-446b-8843-b9d67818a5aa/content>
7. Єсінова Н.І. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч.- метод. посібник. Харків: ХДУХТ, 2017. 189 с. URL: <https://ктеп.kiev.ua/wp-content/uploads/2019/12/sonova-N.-I.-ekonomika-praczi.pdf>
8. Скорук О. В., Шостак Л. В. Економіка праці та соціально-трудова відносини: методичні рекомендації. Луцьк : ПП «Поліграфія», 2019. 117 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/18256/1/Metoduchka_EP.pdf
9. Романова Н.Ф., Мельник І.П. Соціальне партнерство: навчально-методичний посібник. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. 238 с. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/16040/Melnyk%20I%2c%20Romanova%20N.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
10. Організація праці : навчально-наочний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за наук. ред. д.е.н., проф. А.Г. Бабенка. Дніпропетровськ : Дніпр. держ. фін. акад., 2014. 228 с. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/2265>
11. Ринок праці: практикум: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка», спеціалізації «Економіка праці та управління персоналом» / Є.А. Удовицька, Т.В.Павленко, Т.П.Лободзинська; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 68 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/968982df-8a42-413c-acd6-5552c843943a/content>
12. Колот А.М., Цимбалюк С.О. Мотивація персоналу: підручник. К.: КНЕУ, 2011. 397 с. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f5ba6d0f-4a78-46e7-ab9b-05d59f4c6580/content>
13. Колот А.М. Соціалізація відносин у сфері праці в контексті стійкого розвитку: монографія. Київ: КНЕУ, 2010. 348 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32615123.pdf>

Web-ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Державна служба України з питань праці. URL: <https://dsp.gov.ua>
3. Державна служба зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/>
4. Міністерство соціальної політики України. URL: <http://www.msp.gov.ua>
5. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.
6. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
7. Право. Україна. URL: www.legal.com.ua/oqi-bin/rmatrix.cgi/pravo.html.
8. Українське право. URL: www.ukrpravo.com/.
9. International Labour Organization. URL: <https://www.ilo.org>

СИСТЕМА ОЦІНКИ

Склад модулів		Сума балів	ECST	Оцінка	Рівень компетентності
Форми та методи контролю	Рейтингова оцінка, бали	90 - 100	A	відмінно	Високий Повністю забезпечує вимоги до знань, умінь і навичок, що викладені в робочій програмі дисципліни. Власні пропозиції здобувача в оцінках і вирішенні практичних задач підвищує його вміння використовувати знання, які він отримав при вивченні інших дисциплін, а також знання, набуті при самостійному поглибленому вивченні питань, що відносяться до дисципліни, яка вивчається.
Вхідний контроль.	10				
Поточний контроль знань на практичних заняттях.	30	81 - 89	B	добре	Достатній Забезпечує здобувачу самостійне вирішення основних практичних задач в умовах, коли вихідні дані в них змінюються порівняно з прикладами, що розглянуті при вивченні дисципліни
		75 - 80	C		Достатній Конкретний рівень, за вивченим матеріалом робочої програми дисципліни. Додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають утруднення.
Доповідь (тези доповідей, стаття), як результат індивідуальної роботи здобувача	10	65 - 74	D	задовільно	Середній Забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни
		55 - 64	E		Середній Є мінімально допустимим у всіх складових навчальної програми з дисципліни
		30 - 54	FX	незадовільно	Низький Не забезпечує практичної реалізації задач, що формуються при вивченні дисципліни
Модульна контрольна № 1	20	F	Незадовільний Здобувач не підготовлений до самостійного вирішення задач, які окреслює мета та завдання дисципліни		
Модульна контрольна № 2	20				
Колоквіум	10				

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Вид навчальних занять та контролю	Розподіл між навчальними тижнями																		Вид підсумкового семестрового контролю
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
Лекції	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	ЕКЗАМЕН
Практ. заняття		2		2		2		2		2		2		2		2		2	
Сам. робота	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3	
Консультації				Конс					Конс				Конс					Конс	
Поточний контроль	ВК			ТО		ТО						ТО		ТО		ТО			
Модулі	●				М1				●					М2				●	
Контроль по модулю №1								МКР1											
Контроль по модулю №2																		МКР2	
Контроль самостійної роботи		ІЗ		ІЗ		ІЗ		ІЗ			ІЗ		ІЗ		ІЗ		ІЗ	К	

ВК – вхідний контроль; ТО – поточне тестове опитування; МКР – модульна контрольна робота; ІЗ – виконання індивідуального завдання; Конс. – консультація; К – колоквіум

Опитування з приводу оцінювання якості викладання дисципліни: <https://docs.google.com/forms/d/1q3sNS5wiGgElaXVcbAPyQJDeDRk7DmQLyxKfGf-AJs4/edit>

Опитування з приводу оцінювання якості організації освітнього середовища:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScjEcttSxrc-bN_Ot0uVaXaDHeXOE6Idif2aFnD66lsFH5Ccw/viewform

<https://forms.gle/fKgZhtAiZxD39dms7>

Силабус за змістом повністю відповідає робочій програмі навчальної дисципліни

Розглянуто і схвалено на засіданні
Кафедри «Економіка підприємства»
Протокол № 10 від 25.06.2024 р.

В.о. завідувача кафедри:

 /Підгора О.О./

Розробник:

 /Гіріс Т. П./

Гарант освітньої програми:

 /Підгора О.О./

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Декан факультету:

 /Мироненко С.В./

«28» червня 2024 р.